

Inimsmugeldamise eest kohaldatavate karistuste direktiivi ettepanek COM(2023)755

Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL laying down minimum rules to prevent and counter the facilitation of unauthorised entry, transit and stay in the Union, and replacing Council Directive 2002/90/EC and Council Framework Decision 2002/946 JHA

Otsuse ettepanek koordinatsioonikogule

Kujundada seisukoht

Kaasvastutaja sisendi tähtpäev 26.01.2024

KOKi esitamise tähtpäev 14.02.2024

VV esitamise tähtpäev 22.02.2024

Seisukoha valitsusse toomise alus ja põhjendus

Algatuse reguleerimisala nõuab vastavalt Eesti Vabariigi põhiseadusele seaduse või Riigikogu otsuse vastuvõtmist, muutmist või kehtetuks tunnistamist (RKKTs § 152¹ lg 1 p 1);

Algatuse vastuvõtmisega kaasneks oluline majanduslik või sotsiaalne mõju (RKKTs § 152¹ lg 1 p 2);

Selgitus: Peavastutaja JM

Kaasvastutajad SiM, MKM, RaM, SoM

Sisukokkuvõte

Ettepanekuga kehtestatakse miinimumeeskirjad ebaseadusliku riiki sisenemise, transiidi ja ELis ebaseaduslikult viibimise hõlbustamise vältimiseks ja selle vastu võitlemiseks. Ebaseadusliku üle piiri toimetamise süütegu tuleks selgemalt määratleda kui tegevust, mis on ajendatud rahalisest või materiaalsest kasust või mis võib suure tõenäosusega põhjustada teisele isikule tõsist kahju. Kriminaliseeritakse ka EL-i loata sisenemise avalik õhutamise. See hõlmab rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise reklaami digitaalsete vahendite ja sotsiaalmeedia kaudu.

Samuti kehtestatakse rikkumise raskusele vastavad ühtlustatud karistused. Raskendavatel asjaoludel toime pandud kuritegude eest, mis põhjustavad ühe või mitme inimese surma, tuleks karistada vähemalt 15-aastase

maksimaalse vangistusega (kehtivates EL-i õigusaktides on praegu ette nähtud kaheksa aastat).

Liikmesriikide kohtualluvus hakkaks kehtima näiteks ka rahvusvahelistes vetes asuvate laevade ja inimeste surma korral. Seda laiendatakse ka muudele juhtumitele, sealhulgas liikmesriikides registreeritud laevade või õhusõidukite pardal toime pandud kuritegudele ning EL-is tegutsevate juriidiliste isikute toime pandud kuritegudele. Kriminaliseerida ei tohi selliseid tegevusi nagu humanitaarabi valitsusväliste organisatsioonide poolt, seadusliku otsingu- ja päästekohustuse täitmine, pereliikmete poolt osutatav abi.

Liikmesriigid peaksid eraldama piisavalt ressursse oma riiklikele ametiasutustele, et tagada inimsnugeldajate tegevuse tõhus ennetamine, uurimine ja vastutusele võtmine. Samuti peaksid liikmesriigid tegema tööd inimsnugeldamise ennetamiseks teabe- ja teadlikkuse tõstmise kampaaniate, teadusuuringute ja haridusprogrammide kaudu.

Liikmesriikidelt nõutakse statistiliste andmete kogumist ja iga-aastast aruandlust.

Mõju ja sihtrühm

Mõju valdkonnad

Sotsiaalala: Demograafia ja rahvastiku areng, Inimeste õigused

Mõju sisserrändele ja inimeste põhiõigustele on positiivne, kui tõhusama smugeldamisvastase võitluse ja rikkumiste ennetamisega õnnestub smugeldamist vähendada ja rännet paremini kontrollida. Smugeldamise mõju on liikmesriigiti väga erinev – nt on smugeldamise tõttu Vahemerel alates 2014. aastast uppunud või kadunuks jäänud üle 28000 inimese.

Siseturvalisus

Mõju siseturvalisuse valdkonnale on oluline. Rohkem kui 90% ebaseaduslikest sisserrändajatest jõuavad ELi smugeldajate kaasabil. 2022.aastal registreeriti EL välispiiril u 330000 ebaseaduslikku piiriületust ja Frontexi andmetel tehti kindlaks üle 15000 inimsnugeldaja. Inimsnugeldamine on tulus: 2019.a teenisid smugeldajad ELi suunduvatel Vahemere rändeteedel üle 200 miljoni euro, keskmiselt 3000 eurot smugeldatud inimese kohta.

Kaasamine

Vajalik eelkõige JM ja SiM valitsemisala sisend (PPA, prokuratuur, advokatuur, kohtud). Ettevõtlussektori puhul on mõjutatud eelkõige transpordiettevõtted, sotsiaalmeediaettevõtted. Kaasata võiks ka inimõigusorganisatsioone ja õiguskantsleri bürood. RaM ja SoM puutumus väiksem (riigihanked ja

juriidiliste asutuste karistused, koostöö rahapesu andmebürooga ja tööinspeksiooniga jm)